

Posudek na diplomovou práci

Eva Stejskalová: Přímá demokracie na komunální úrovni v České republice

Předložená diplomová práce není sice věnována žádnému z klíčových ústavních institutů, nepochybně ale svým pojetím reaguje na aktuální otázky. Autorka se zaměřila na dílčí úseky realizace místní samosprávy v České republice, s důrazem položeným jednak na právní úpravu různých forem přímé demokracie na komunální úrovni, ve vymezeném časovém úseku se pokusila analyzovat především z věcného hlediska nejefektivnější projev přímé demokracie, kterým je jednoznačně místní referendum a dále se odvážila i úvah de lege ferenda nejen pokud jde o místní referendum, ale i diskutovanou přímou volbu starostů obcí. K pozitivům práce patří v první řadě sama skutečnost, že se diplomantce podařilo založit své zkoumání na přístupu ústavně právním, čímž reflektovala obor a zaměření katedry, na které je diplomová práce obhajována.

Autorka předložila diplomovou práci v rozsahu 60 stran textu, k němuž je připojen Seznam použitých zdrojů (s. 67-73), s oddíly Knižní literatura (14 položek), Odborné články a příspěvky (3), Elektronické zdroje (22), Legislativní dokumenty (16) a Judikatura (8). Na uvedené zdroje je odkazováno v poznámkách pod čarou (celkem v práci 117 odkazů).

Nemám pochybnosti o tom, že se diplomantka s uváděnými prameny seznámila a dále s nimi pracovala, byť k použité metodě mám jisté výhrady vzhledem k tomu, že autorka téměř nepoužívá přímou citaci. Není tak na řadě míst zřejmé, co (které myšlenky, popřípadě údaje) je převzato od jiných autorů a co jsou vlastní myšlenky diplomantky. Namátkou uvádím např. s. 8 pozn. č. 1 vztahující se k prvnímu odstavci práce, ve kterém jsou koncentrovány hlavní (?) myšlenky z uváděných čtyř stran učebnice Obecné státovědy (?); obdobně s. 13 pozn. č. 17 u tvrzení, že právo petiční bylo od roku 1867 přiznáno pouze korporacím nebo státem uznaným spolkům a k tomu odkaz na čtyři (?) stránky monografie P. Pechance; též s. 24 pozn. č. 49 aj. Nejsem přesvědčena, že tvrzení v diplomové práci má díky poznámce pod čarou primárně sloužit k tomu, že si čtenář má dohledat příslušné prameny a další podrobnosti si doplnit z nich.

Přílohy zařazené na samý konec práce obsahují ještě Seznam použitých zkratk a dále Seznam grafů a Seznam tabulek s uvedením stran, na kterých se v práci nacházejí.

Téma své práce autorka rozdělila do pěti hlav, které jsou dále vnitřně podrobněji strukturované. Celý text je opatřen stručným Úvodem (s. 6-7) a Závěrem (s. 65-66), v nichž autorka jednak formuluje základní výzkumnou otázku (s. 7 odst. 1), aby v Závěru své práce (s. 65) rekapitulovala kritická místa, která ve své práci identifikovala.

První hlava je věnována stručnému přehledu možných forem přímé demokracie z pohledu obecné státovědy a to s ohledem na širokou definici demokracie jako „politickou metodu, pomocí níž se uskutečňuje moc lidu a vytváří vůle státu“ (s. 8). Druhá hlava představuje obecný úvod k problematice přímé demokracie v České republice, spolu se zohledněním některých aspektů historických (s. 13-14) a mezinárodně právních (s. 17-18).

Jádro diplomové práce pak spatřuji v kapitole třetí nazvané Lokální přímá demokracie v České republice (s. 19-42), kde jednak oceňuji autorčin pokus o kritický přístup k platné právní úpravě místního referenda, stejně jako uplatnění empirického přístupu zohledněného v části 3.6 nazvané Praxe místních referend v České republice. Zajímavá je nepochybně statistická část (s. 30-34), stejně jako kladně hodnotím snahu o postižení faktorů, které ovlivňují výsledky referenda (část 3.6.3).

Do textu práce logicky zapadá část čtvrtá, věnovaná Lokální přímé demokracii v evropské komparaci (s. 43-49), která naznačuje soudobý evropský trend směřující k zavádění přímé volby starostů obcí, případně též k možnosti jejich odvolávání z funkce.

Poslední pátá část (s. 50-64) obsahuje byť většinou v obecné rovině uváděné úvahy de lege ferenda směrem k institutu místního referenda a dále rekapituluje dosavadní diskusi a stav legislativních prací souvisejících s možným zavedením přímé volby starostů obcí.

Diplomová práce Evy Stejskalové splňuje po formální i obsahové stránce požadavky kladené na tento druh kvalifikačních prací, jež posluchači předkládají v závěru svého studia na Právnické fakultě UK v Praze, a proto ji **doporučuji k ústní obhajobě**. V případě jejího úspěšného průběhu navrhuji předběžně hodnocení stupněm velmi dobře.

Jako náměty pro rozpravu nad předloženou prací doporučuji, aby se diplomantka pokusila blíže osvětlit některá svá tvrzení obsažená v diplomové práci:

- a) s. 34 – čím lze vysvětlit strmý nárůst místních referend ve věci regulace hazardu (třetina z celkového počtu) v roce 2014?
- b) s. 40-41 a s. 51-52 – odstranění existující nerovnosti vyplývající z nastavení minimálního počtu podporovatelů návrhu na vyhlášení místního referenda spatřuje autorka ve „změně minimálního procentuálního počtu petentů, jež by mohl být nově nastaven plynule a nikoli skokově“. V jakých limitech a jakou podobu by nová právní úprava podle autorky měla konkrétně mít?
- c) Z uvedených příkladů zakotvení přímé volby starostů na Slovensku, v Polsku, v Maďarsku a v Bavorsku se zdá, že autorka odhalila jeden ze soudobých trendů rozvoje konstitucionalismu případně zákonné regulace podoby místní samosprávy. Přesto se diplomantka v Závěru práce kloní k názoru, že se jedná „o dočasný trend, na který nejsou čeští občané prozatím připraveni“. Naskýtá se pak otázka, v čem byl transformační proces uplynulých desetiletí na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku natolik odlišný od České republiky, že jejich občané na tento institut „připraveni“ byli.

V Praze 22. února 2016

JUDr. Věra Jirásková, CSc.
Katedra ústavního práva PF UK v Praze